

Notitie IBC-werken: praktijk van monitoring en handhaving

1. Achtergrond en nadere oriëntatie

Achtergrond

In het afgelopen jaar heeft SIKB in AS 6900 de mogelijkheid opgenomen om ook voor historische IBC-werken inspectie te laten uitvoeren door de inspectie-instellingen die reeds erkend waren voor AS 6900. (SIKB-project met de naam 'Inspectie bijzondere categorieën IBC-werken'). Het betrof de uitbreiding van protocol 6902 (behorend bij AS 6900) 'Inspectie staat van het Werk', met werkvoorschriften voor het inspecteren van IBC-werken aangelegd onder de werkingssfeer van het IPO-interimbeleid en het Bouwstoffenbesluit.

Onder IBC-werken wordt verstaan: grond-, weg- en waterbouwkundige werken waarin bouwstoffen zijn gebruikt die dermate milieuhygiënisch verontreinigd zijn, dat zij alleen met IBC-maatregelen mogen worden toegepast. AS 6900 operationaliseert de wettelijke verplichting tot monitoring van die werken.

Nadere oriëntatie

Tijdens de uitvoering van dit project is de indruk ontstaan dat er ondanks de wettelijke verplichting tot monitoring van IBC-werken slechts in beperkte mate informatie beschikbaar is. Daarbij gaat het om aantal, aard en omvang van IBC-werken, en ook over de staat van deze werken (onderhoud en monitoring).

Dit was voor de Programmaraad Bodembescherming aanleiding tot nadere oriëntatie op de mate van naleving. De oriëntatie heeft in twee fasen plaatsgevonden. Eerst is een nadere inventarisatie gemaakt van beschikbare documenten (bij overheden, in het netwerk van deskundigen en op internet).

Vervolgens is de huidige praktijk verkend van monitoring van IBC-werken aangelegd ten tijde van het Bouwstoffenbesluit; dit aan de hand van een beperkt aantal rapportages van een aantal IBC-werken en gesprekken daarover met eigenaren van werken en bevoegde gezagen.

Hieruit komt het volgende beeld naar voren.

2. Resultaat inventarisatie

- Aantallen IBC-werken

We schatten dat in de loop der jaren tussen de 800 en 1200 IBC-werken aangelegd zijn.

AEC-bodemas is in de periode 1986-2004 in grote hoeveelheden toegepast: 15,5 miljoen ton in ruim 330 werken (gemiddeld 800.000 ton/jaar en 17 werken/jaar). Het gaat daarbij om werken in opdracht en in beheer van Rijkswaterstaat, provincies, gemeenten en bedrijven. Als deze aantallen zouden worden toegepast op de periode 2005 – 2016, dan zou het aantal werken met AEC-bodemas in de periode 1986-2016 neerkomen op orde grootte van 550 werken. (Omdat we niet beschikken over getallen uit die periode, zou het aantal werken iets genuanceerder kunnen liggen.)

Met betrekking tot teerasfalt granulaat is een schatting dat er jaarlijks - in de periode 1999 tot het verbod op de toepassing van teerhoudend asfaltgranulaat (TAG) in 2001 - 600.000 tot 800.000 ton is verwerkt in gww-werken. Een andere indicatie is dat er in de tweede helft van de jaren '90 in West-Nederland circa 150 werken met teerhoudend asfaltgranulaat zijn aangelegd. Daartoe behoorden ook kleinschalige toepassingen in wegfunderingen, in gemeentelijke werken. Het ligt voor de hand dat het voor heel Nederland gaat om in totaal enkele honderden werken.

Verder bestaat de algemene indruk dat de registratie van deze werken met name bij gemeenten niet of nauwelijks heeft plaatsgevonden, hetgeen een nauwkeuriger inschatting van de hoeveelheden en

aantallen locaties niet goed mogelijk maakt. Voor de werken die in onderhoud van RWS zijn, is wel een rapportage beschikbaar.

- **20 jaar IBC-regelgeving (en steeds specifieker)**

Inmiddels heeft Nederland 20 jaar landelijk werkende regelgeving ten aanzien van IBC-maatregelen en het monitoren van die maatregelen. Het betreft achtereenvolgens het Bouwstoffenbesluit en het Besluit Bodemkwaliteit. Deze regelgeving is in de loop van de jaren - onder andere onder invloed van de Evaluatie Besluit bodemkwaliteit - steeds verder geconcretiseerd, zodanig dat ze een gespecificeerde set met verplichtingen vormt voor het monitoren van IBC-werken.

Met het opstellen van het Besluit activiteiten leefomgeving komt een nieuw 'wetgevingsmoment'. De toepassing van AEC-bodemas wordt naar verwachting uitgefaseerd, hetgeen al eerder is gebeurd voor de toepassing van teerhoudend asfaltgranulaat. De vele bestaande locaties moeten echter blijvend worden beheerd. De Nota van Toelichting bij het concept-aanvullingsbesluit Bodem Omgevingswet geeft aan, dat in het overgangsrecht bijzondere aandacht aan die locaties zal worden besteed.

- **Locaties niet in beeld**

Uit de inventarisatie bij diverse overheden (provincies, gemeenten, omgevingsdiensten) bestaat het vermoeden dat een groot aantal van de 800-1200 locaties niet in beeld is. En dat van de locaties die wel in beeld zijn, veel informatie ontbreekt over de huidige milieuhygiënische stand van zaken (uitlogging, etc.). Dat geldt in ieder geval voor werken die zijn aangelegd in de periode 1994 – 2008.

3. Conclusie en aanbevelingen

Op basis van de genoemde aantallen werken zou er een groot aantal jaarlijkse monitoringsrapportages moeten zijn. Uit de inventarisatie komt echter het beeld naar voren dat slechts een beperkt aantal rapportages beschikbaar is. Voor de werken die in onderhoud van RWS zijn, is wel een rapportage beschikbaar. Voor private, gemeentelijke en provinciale situaties zijn niet in alle gevallen rapportages beschikbaar. Het beeld is derhalve niet compleet; waarbij opgemerkt wordt dat het moeilijk is om het beeld compleet te krijgen, omdat rapportages niet centraal gemeld worden maar aan het bevoegd gezag.

Dat roept de vraag op in welke mate de onderhouds- en monitoringsverplichting wordt nageleefd (en gehandhaafd).

Het ontbreken van de rapportages maakt het ook niet mogelijk om een uitspraak te doen over de milieu-urgentie (de staat van de werken en de risico's voor het milieu).

De Programmaraad concludeert daarom dat er - ondanks het bestaan van wettelijke verplichtingen tot monitoring - geen adequaat beeld bestaat van de milieusituatie bij IBC-werken.

De Programmaraad beveelt het ministerie van I&W gelet op het bovenstaande aan om verder onderzoek te doen, desgewenst in samenwerking met provincies en gemeenten, naar:

- het aantal, omvang en ligging van de IBC-werken;
- de mate van naleving en handhaving van de monitoring en onderhoud;
- de milieuhygiënische situatie ter plaatse van de werken.

Het resultaat van bovenstaand onderzoek kan leiden tot de vervolgstap om de handhaafbaarheid van de IBC-regelgeving te evalueren. Benut daarvoor het 'wetgevingsmoment' van het Besluit activiteiten leefomgeving. Overweeg dan één van de volgende keuzes:

- het nemen van initiatieven die leiden tot verbetering van de registratie (bv. via het Kadaster), naleving van de bestaande verplichting tot naleving en onderhoud; of
- het afschaffen van die verplichtingen.
- vergaar monitoringsinformatie op een andere manier, bijvoorbeeld door zelf te gaan verzamelen met nieuwe technieken, en/of databases te koppelen, etc. Dit als vervanging van verplichtingen, ter ondersteuning van het toezicht.